

Kari Salminen

Viikon lehti

Vapauden viisu

Georgian presidentti kutsui sitä Euroopan vapautumisen kolmanneksi aalloksi. Nuori kirgisialainen kommentoi BBC:lle: "Me haluamme tulla Euroopan kaltaiseksi." Ukrainassa valta ei päätyntykään venälämielisten käsiin, ja nyt Venäjällä ollaan huolestuneita. Kumoukset uhkaavat levitä Kiovaan Valko-Venäjälle, Moldovaan, Kazakstaniin, Kirgisiaan ja Armeniaan.

The New York Review of Books -lehden huhtikuun viimeinen numero ei ehkä ole enää lehtipisteistä kun tämä juttu ilmestyy, mutta siihen on silti syytä puuttua. Se nimittäin paljastaa, etteivät Yhdysvaltain uus-konservatiivit ole ainoita, jotka katsovat maailmaa ja näkevät Amerikan. Mittapuoli on demokration suurvalta, johon muut suhtautuvat joko plus- tai miinusmerkkisesti.

■ ■ ■

The New York Review of Books on vinkuliberaalien äänenkannattaja. Vasemman laidan humanistien ja yhteiskuntatieteilijöiden iskuja täydentävät ne politiikan, talouden ja jopa sotavaiemien edustajat, jotka ovat kyllästyneet nykyiseen.

Huhtikuun lopun demokratia-spesiaali osoittaa, että liberaalilla ja konservatiivilla on hyvin vähän eroa. Jutut demokration mahdollisuuksista Libanonissa, Irakissa ja Ukrainassa todistavat, etteivät edes vallan rakkokoirat puhu oikeasta asiasta. He puhuvat amerikkalaisesta vientituotteesta. On ilmeisesti vain oikein, että Yhdysvallat sekaantuu Ukrainan vaaleihin, mutta se on aivan hirveää, jos Venäjä niin tekee.

■ ■ ■

Venäjänsä vallankäyttöä ei sovi vähätellä, mutta ei toisaalta pidä unohtaa myöskään Yhdysvaltain roolia. Onneksi napojen välissäkin on elämää. Ihmiset Ukrainassa, Kirgisiaan ja muualla puhuvat Euroopasta ja eurooppalaisuudesta. Kansat näyttävät haluavan sellaisen demokration, jota ei viedä Hollywoodilla, rahalla ja aseilla. Sellainen demokratia kehittyy vakaan järjestelmän ehdoilla, ei ideologian varjossa.

Jos ideologiaa on, se voi olla vaikka laulettua. Ensi lauantain euroviisukisa Kiovaan on suomalaisille kitkerää huumorihömpää, mutta joillekin ukrainalaisille se saattaa olla tosvapauden virsikokoelma, laulusarja eurooppalaisuudesta. Iskelmäkin voi olla poliittista.

Paha suku. Uskaltaisitko hyppiä näiden silmille? Legioonateatterissa runonäytelmään saapastelevat myös kovat kundit.

Sähkökitaralla terästettyä runoa

Teatteri

Federico Garcia Lorca: Veren häät

Ohjaus: Jani Moilanen
Valot: Heikki Häkkinen
Äänit: Jani Moilanen
Musiikki: Markus Nokelainen ja Juha Pekuri
Lavastus: työryhmä
Esitys: 14.5. Legioonateatterissa, esityksiä 25.5. saakka

Viime syksynä Legioonateatterissa aloittaneiden nuorten ryhmän on nyt näyttämässä, millaisen hengen ja meiningin uusi polvi on päättänyt Yliopistonkadun kellarikerkkosesta ilmoille kajauttaa. Legioonalla on totuttu jo odotamaan rajuja, ruoja ja raadollisia esityksiä, jotka aina kuitenkin räyhäävät tiiviisti ihmisen iholla.

Tamperelaisessa vaihtoehtoteatterissa on pyritty irti klassikkojen samaa jauhavista tulkintakäsitteistä, ja sellainen taitaa olla lähtökohta nykyin. **Federico Garcia Lorcan** *Veren häät* uudestintyy sähkökitaran ja nahkarotsin kovapintaista liitosta. **Jani Moilanen** on hengittänyt jo vuosia legioonalaista teatterintekemisen asennetta, joten uskallusta riittää tarttua vaikka lyyriseen näytelmään. Mitä jos loppupolun kuulostaakin runoilinta, myöntää ohjaaja pohtineensa harjoitusten alkutapaleella. No nyt on nähty, että tätien lausuntaidetta ei tekstistä tullut. Alkupalaksi katsolle kyllä tarjotaan tyyppillinen kuva espanjalaisesta naisesta: kukka hiuksissa, mustat korot ja tuli-

Marika Vanhatalo

Elävien kuolleiden kuningas palaa

Markus Määttänen
CANNES

George A. Romero iskee taas elokuvagenreen, jonka hän itse loi 37 vuotta sitten

Hänen piirteitään hallitsevat mustat raskassankaiset lasit ja harmaa parta. Farkkutakissaan mies näyttää Cannesissa enemmän **Willie Nelsonia** kuin kauhuelokuvan kehitykseen ehkä emiten vaikuttaneelta ohjaajalta. **George A. Romero**, 65, perusilme tuntuu olevan pysyvä huvituneisuus, varsinkin silloin kun taivas mustuu ja vettyy juuri ennen haastattelun alkua kuin kengänauhahudjetilla hutaistussa kauhuilmässä.

Miltä tuntuu olla kaveri, jonka elämää zombit ovat niin vahvasti määrittäneet?

– Enhän minä ole sellainen. Minähän se määrittelen zombit, vastaa Romero Hotelli Martinezin allasravintolassa.

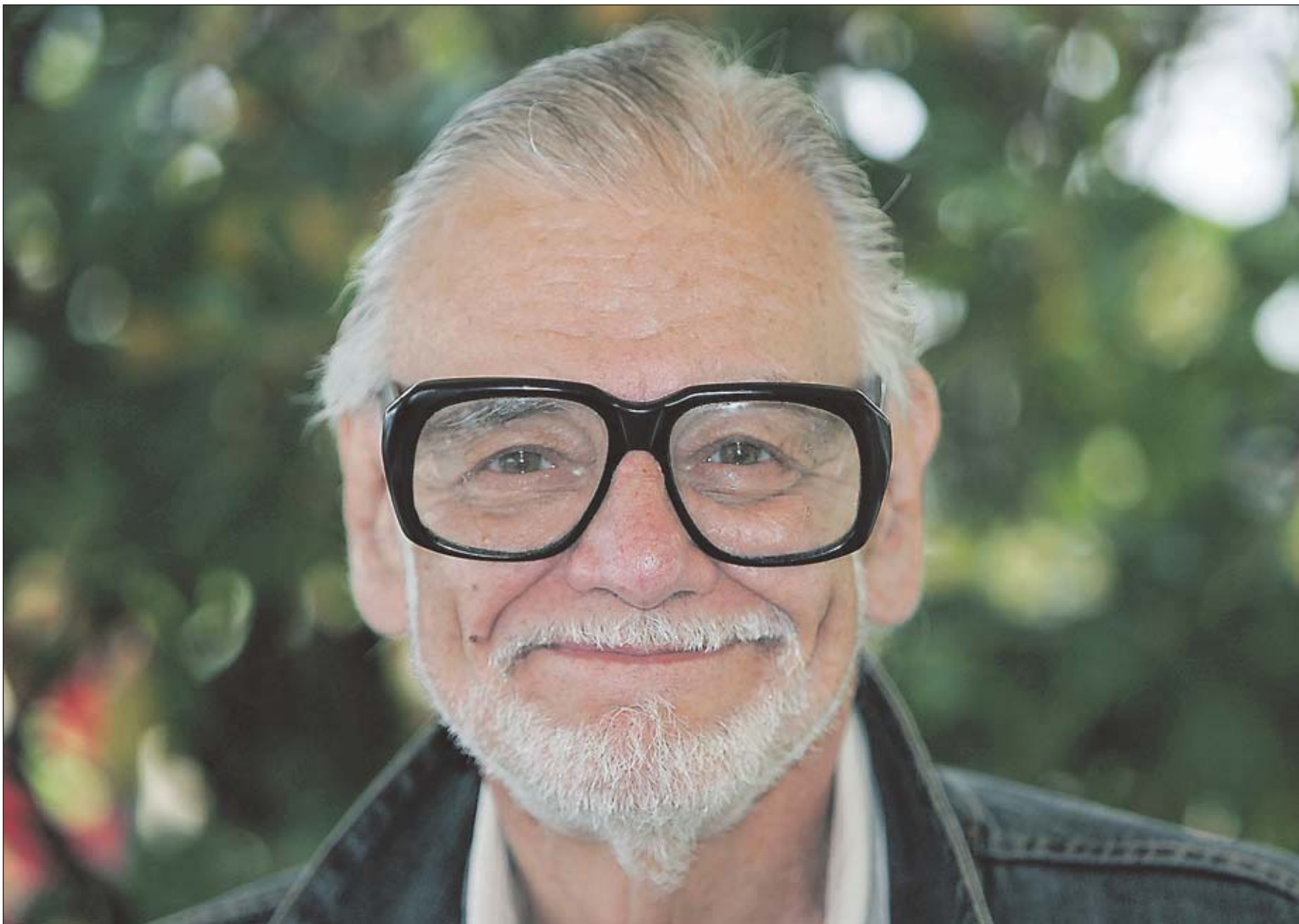
Paikka resonoi pirullisesti Romeron uuden *Land of the Dead* -filmin pohjavirtoja. Elokuva on juuri jälkituotantovaiheessa, ja Cannesista siitä esitettiin 20 minuutin alkupala.

*Land of the Dead*ssa Romeron maailmaa hallitsevat neljättä kertaa elävät kuolleet lihansyöjät. Puremalta säästyneet ihmiset elävät **Dennis Hopperin** johdolla linnoitetussa pilvenpiirtäjäkaupungissa ylläisesti kuin mitään ei olisi tapahtunut, ja lähtävät palkkasotureita ulkopuolelle zombeja kurittamaan.

Myös Martinez on aitojen ja turvamiesten ympäröimä rikkaiden ihmisten hotelli, josta zombiempimpi kansa pidetään visusti erossa. Hotelliin astujan kasti tarkastetaan moneen kertaan, ja ellei kaulassa roiku oikean väristä laattaa, heitetään pihalle.

Romeron elokuvissa zombit ammutaan, pilkootaan ja jauheetaan aina sätkiviksi palasiksi. Myös elokuvien ihmishahmoille käy lopussa useimmiten samoin. Ohjaajan sympatia pysyy kuitenkin aina enemmän elävien kuolteen kuin ihmisten puolella.

– Minulle zombit ovat tämä ulkoinen voima. Tarina vain tapahtuu heidän ympärillään, eikä kukaan kiinnitä heihin mitään huomiota. Kukaan ei kiinnitä myöskään huomiota globaaliin lämpenemiseen tai sen syihin. Me vain päätämme, että tapellaan mieluummin vaikka so-

Gareth Cattermole – Getty Images

Zombien kaveri. – Eivät minun elokuvani pelottavia ole. Ne ovat ehkä shokeeraavia, mutta minulle ei tulisi mieleenkään kuvitella mitään The Ringin tai Kaunan tapaista, kauhun veteraani George A. Romero kommentoi tämän päivän säilytelyä.

siaaliturvasta. Minulle zombit merkitsevät sitä, mistä ihmiskunnan pitäisi tosissaan olla huolissaan.

Polarisoituva Amerikka

Romeron *Night of the Living Dead* kuvasi 1968 Vietnamin sodan ravistelemaa Amerikkaa, jossa kuolleet aloittavan vallankumouksen syömällä elävät. *Jatko-osassa Dawn of the Dead* (1979) ryhmä zombeilta vielä säästyneitä ihmisiä linnoittautuu ostoskeskukseen mässäilemään elävien kuolteen jäädessä örveltämään ulkopuolelle.

Day of the Dead (1985) porukka viimeisiä ihmisiä sulkeutuu entistä tiukemmin maanalaiseen ohjustukikohtaan, jossa tiedemies yrittää kouluttaa zom-

beita hoidettumpien ihmisten orjiksi.

Tänä kesänä valmistuva *Land of the Dead* on vielä kirkkaampi metafora yhä hurjemmin polarisoituvasta Amerikasta.

– En vain voi uskoa, että kaikki äänestävät tätä yhtä typpiä presidentiksi. Enkä tiedä, onko kyse vain uskonnollisesta oikeistosta vai muustakin. On vaikea saada kuvaa, mitä oikeasti on menossa. Se on masentavaa. Poliittikka on masentavaa. Sota ja kaikki, se suututtaa.

Varastettu kuolema

Mutta miksi ihmeessä Romero valitsi juuri zombit kaiken maailman depression vertauskuvaksi? Romero hirttautuu ivalisesti.

– Varastin idean **Richard Mat-**

hesonin *I Am Legend* -romaanista. Se kertoi vampyyreistä, joten minä yritin peittää varkauteeni kertomalla lihansyöjätzombiasta. Matheson kertoi viimeisestä miehestä maan päällä, kun vampyyrit olivat jo ottaneet vallan. Minä taas ajattelin, että olisi paljon kiinnostavampaa katsoa tämän vallanvaihdon tapahtuvan. Mielestäni se oli metaforille kypsempi kuvio.

Mathesonin pienoismaani täytti viime vuonna 50 vuotta. Siitä on sovittu suuremmin kaksi muutakin elokuvaa. Kun kirjailija näki *Night of the Living Deadin* sattumalta televisiossa, hän ihmetteli, että tekivätkö ne vielä kolmannenkin kertomatta hänelle. "Nimitävät sitä kunnianosoitukseksi, mutta sehän tarkoittaa vain sitä, että heidän ei tarvitse maksaa tästä,"

Matheson manaili.

Kirjailija voi lohduttua sillä, että vahinko kiertää. Romero menetti elokuvansa tekijänoikeudellisen hallinnan heti käteilyssä, eikä hän koskaan saanut dollariakaan elokuvan myöhemmin kypsyneen kulttuurisuostan komaa rahaa. *Night of the Living Deadia* on julkaistu vuosikymmenten aikana kaikkina mahdollisina editioina, kaikilla formaateilla, jopa tökerösti väritetynä versioina.

– Näin siinä käy, kun joukko kavereita tekee elokuvan, heittää sen auton takaluokkaan ja ajaa New Yorkiin.

Kuinka selvitä elämänsä zombeista?

Jos ei muuta, niin neljänkymmenen vuoden kokemuksen – ja

parinkymmenen vuoden kehittylyshelvetin jälkeen Romeron pitäisi ainakin tietää, kuinka selviytyä zombeista.

– Annan zombien vain yksinkertaisesti mennä. – Jos pyydän kahtakymmentä zombia kävelemään huoneeseen, niin kaikki tekevät tämän, sanoo Romero ja heilauttaa käntensä tyyppillisimpään Nosferatu-asentoon.

– Joten sanon heille vain, että kehittäkää omat liikkeenne, tehkää oma juttunne. Okei, se ohjauksesta. Mutta miten zombeista oikeasti selviyty tässä elämässä?

– Kaipaat siis *Zombie Survival Guidea*?

– Sellainen on jo julkaistu. Sen kirjoitti **Mel Brooks**in poika. Siinä oli todella hyviä vinkkejä, ohjaaja kuittaa.

Nostalginen veistosmatka Mobilian siivellä

Marja Aaltio
KANGASALA

Kuvanveistäjä **Kimmo Pyykkö** ahertaa Auto- ja tieliikennemuseo Mobilian galleriassa pystytettyä näyttelyään. Tänä päivänä yleisölle avautuva näyttely oli vielä perjantaina kesken. Suuret ja raskaat metallityöt oli jo raahattu paikalleen, mutta mitalit ja reliefit etsivät vielä paikkaansa.

Haralan harjun kupeessa Kangasalla lapsuutensa viettänyt Pyykkö on vilpittömän ilahtunut näyttelykutsusta.

– Eikä se liity mitenkään ikään. Minusta on aina ollut nostalgista ja mukavaa tulla Kangasalle, vakuuttaa taiteilija. Mobiliaan koottu näyttely poikkeaa tavallisesta museonäyttelystä jonkin verran. Vaikka kysessä ei olekaan laaja retrospektiivinen kokonaisuus, on mukaan saatu olennaisia otoksia Pyykön pitkästä uralta.

– Tässä on jotain intiimiä. Täällä on henkilöhistoriaa enemmän kuin tavallisessa näyttelyssä, arvioi Pyykkö.

Mobilian näyttelyyn kootut työt liittyvät hänen lapsuutensa maisemiin Kangasalla, mutta myös nuoruuden kiihkeisiin hetkiin.

Pyykkö on aina pitänyt reliefien ja mitalien tekemistä yhtä tärkeänä kuin vapaasti seisovien töiden tekemistä. Näyttelyssä voi tutustua taiteilijan molempiin puoliin.

"Syvien varjojen mies"

Pyykkö määrittelee itse olevansa tummien syövien ja syvien varjojen mies. Töiden takana on usein myös tarina. – Työt ovat tavallaan estradi, jolla tapahtuu näytelmä ihmisen yksinäisyydestä, kertoo Pyykkö.

Näyttelyssä on esillä metallitoisintoja presidentti **Urho Kek-**

Eina Juutinen – Aamulehti

Haukkamies. Kuvanveistäjä Kimmo Pyykkö tuoreimpia töitään Haukkamies. Nuoren miehen rento asenne muistuttaa taiteilijaa nuorena.

kosen omakuvasta. Kekkonen teki kuuluisan leipälapioteoksen Pyykön ateljeessa vuonna 1975. Ensimmäinen syntyi naisfiguuri. Omakuvaa piti vähän houkuttella.

– Sanoin hänelle, että kyllä me taiteilijat sen verran itsestä porukkaa ollaan, herra presidentti, että täytyy tehdä myös omakuvaa, muistelee Pyykkö. Hänen mukaansa taiteen tekeminen jännitti Kekosta, mutta homma hoitui hyvän huumorin avulla. UKK yritti houkuttella taiteilijaa mukaan politiikkaan.

Automuseosta kulttuurikeskukseksi

Pyykkö näyttely on kolmas Mobilian galleriassa.

Auto- ja tieliikennemuseo haluaa profiloitua entistä enemmän kulttuurikeskukseksi, eikä vain teknisten esineiden kokoelmaksi.

Näyttelyiden sarjan aloitti Kangasalla vaikuttaneen **Einari Ilmonin** muistonäyttely kaksi vuotta sitten. Viime vuonna paneuduttiin Kangasalan historiaan Vapriikin pystyttämässä

näyttelyssä *Sarsa 400 vuotta*.

Pyykkö ja Mobilian saattoi yhteen kuvanveistäjän ystävä professori **Aulis Aarnio**, jolle Mobilia on tuttu paikka alueella toimivan kesäteatterin kautta.

– Näyttelyä ja museota yhdistää ajatus kiitävästä hetkestä. Näyttelyyn nimi on *Kiitävä hetki*. Myös museossa on pysähtynyt tietty hetki esineistöissä. Mobilian ideahan on esitellä kulttuuria, johon esineet kietoutuvat, Aulis Aarnio sanoo.

Aarnio myös uskoo, että automuseon ja taidenäyttelyyn yhdis-

telmä tuo uusia kävijöitä.

– Mies sanoo, että mennään katsomaan autoja ja vaimo, että taidetta. Kumminkin katsovat varmasti molemmat näytetyt, uskoo Aarnio.

Mobilian lisäksi joulukuun puoliväliin asti avoinna olevaan näyttelyä on ollut järjestämässä Kesäpäivän kulttuuriyhdistys.

■ **Kimmo Pyykkö: Kiitävä hetki, auto- ja tieliikennemuseo Mobiliassa 16.5.–15.12.2005, avoinna kesän ajan kello 10–20, syksyllä kello 10–16.**

Hoopa ja korut kiinnostivat Bukowskin huutokaupassa

STT – HELSINKI Bukowskin kansainvälisen kaksipäiväisen keväthuutokaupan liikevaihto kipusi noin 3,5 miljoonaan euroon. Toisena päivänä, sunnuntaina, lähtöhintansa ylittivät etenkin hopea, korut ja designesineet.

Päivän korkein huuto tehtiin keisarillisesta lahjasormuksesta, joka oli koristeltu timantein ja tsaari **Aleksanteri III:n** monogramilla. Sen 7 000 euron lähtöhinta kohosi lopulta 31 000 euroon. Lahjasormus jäi Suomeen.

Lähtöhintaa enemmän maksettiin myös helsinkiläisen hopeasuojan **Henrik Sandbergin** vuonna 1800 valmistamista hopeisista kynttilänjalosta. Ne vaihtoivat omistajaa 20 000 euron hinnasta.

Huutokaupassa ostajia kiinnosti kovasti myös suomalainen design. **Birger Kaipaisen** keramiikkavati ylsi jopa uuteen hintaennätykseen, kun sen 2 000 euron lähtöhinta nousi aina 8 200 euroon.

Hämeenlinnan teatteripalkinto tiedottajalle

STT – HÄMEENLINNA Hämeenlinnan teatterikerhon perinteisen Aku-patsaan sai tiedottaja ja **Irmeli Virtanen**, joka aloittelee eläkepäiviään yli 20-vuotuisen palvelun jälkeen. Virtanen on kehittinyt tiedottamisesta viestintää, jossa tärkeä rooli on kuvalla, tietoverkoilla ja yhteistyöverkoilla.

Patsaan kuvanveistäjä **Lauri Leppänen** näkemys hämeenlinnalaisesta 1920-luvun näyttelijästä **Aku Peltosesta**.